
MEMORANDUM

Jovan S. Plamenac

I.

Memorandum upućen silama Osovine, vladama Kraljevine Italije i njemačkog Rajha od strane Njegove Ekselencije Jovana S. Plamenca, predsjednika Ministarskog Savjeta Kraljevine Crne Gore, nekadašnjeg predsjednika Crnogorske narodne skupštine i organizatora crnogorske oružane pobune na teritoriji Crne Gore 1919. godine protiv okupacionih trupa Antante, tj. Srbije i Francuske, i predvodnik kraljevske delegacije na Mirovnoj konferenciji u Parizu 1919. godine.

Njegova Ekselencija Jovan S. Plamenac je svojom oružanom borbom i svojom politikom učinio da zvanična Crna Gora ostane jedina evropska država koja ne samo da nikada niti jednim svojim aktom nije priznala niti jednu odredbu Versajskog ugovora, već je sve do dana današnjeg ostala *de iure* suverena država, uprkos tome što ju je Republika Francuska okupacijom

Jugoslavije na mučiteljskom krstu držala razapetu dobrih dvadeset godina, a sve zbog svojih imperijalističkih ciljeva usmjerenih prije svega protiv napredujućih snaga italijanskog naroda i protiv vaskrsnuća njemačkog naroda i njegove države.

Njegova Ekselencija Jovan S. Plamenac, u ime crnogorske Kraljevine i u ime cijelog crnogorsko-srpskog naroda, zahtijeva od sila Osovine, kao od pobjednika, da u političkom i državno-pravnom smislu ne dijele srpsko-crnogorski narod koji broji približno osam i po miliona, već da i u ovom slučaju, poštujući princip nacionalnosti i poštujući vitalne interese naroda, dozvole Kraljevini Crnoj Gori da ujedini cijeli srpsko-crnogorski narod u državu pod sopstvenom upravom i da joj kao takvoj dozvole da uđe u sastav Saveza evropskih država pod vodstvom prosvijetljenih Sila Osovine.

Njegova Ekselencija Jovan S. Plamenac to zahtijeva zato što Kraljevina Crna Gora i njen herojski narod, etnički i etički, predstavljaju dio srpsko-crnogorskog naroda najčistije rase.

Crna Gora je jedini istorijski tvorac i izvor od koga je potekla srpsko-crnogorska nacija sa svojim državama već u VII vijeku nove ere, tj. još od seobe srpsko-crnogorskog naroda iz Germanije na Balkansko poluostrvo.

II.

Ne postoji niti jedna prepreka koja bi mogla da se ispriječi ujedinenju cijelog srpsko-crnogorskog naroda pod vodstvom Kraljevine Crne Gore. U tom pogledu ne postoji niti jedna prepreka bilo državnopravnog bilo međunarodnopravnog karaktera.

Prosvijetljenim silama Osovine je poznato da se države ne mogu ujediniti bez pisanog ugovora sklopljenog među njima i legalizovanog od strane pravnih tijela i jedne i druge države.

Nikakav ugovor te vrste ne postoji između Kraljevine Crne Gore s jedne i Kraljevine Srbije, odnosno Kraljevine Jugoslavije s druge strane.

Jovan S. Plamenac

Isto tako je poznato prosvijetljenim Silama Osovine da jedna država može i protiv svoje volje prestati da postoji ako padne pod okupaciju neke druge države ukoliko nakon te okupacije uslijedi zakon o aneksiji.

Ali čak i u prvom slučaju, slučaju ujedinjenja, i u drugom slučaju, slučaju aneksije, prestanak postojanja te države mora biti priznat od strane međunarodne zajednice, budući da takve radnje dotiču interese ostalih država.

Kad je riječ o Crnoj Gori, ne postoji, primjera radi, od strane Kraljevine Srbije odnosno Kraljevine Jugoslavije nikakav zakon o aneksiji Crne Gore. Stoga ni u ovom slučaju nije moglo uslijediti nikakvo međunarodno priznanje.

Kada je riječ o Crnoj Gori, nije se dogodio ni prvi ni drugi slučaj zato što je Njegova Ekselencija Jovan S. Plamenac na vrijeme, 1919. godine organizovao oružani narodni ustanak protiv

nasilne okupacije sila Antante, tj. protiv okupacione srpsko-francuske vojske, tako da spomenuta vojska, pod lažnim izgovorom ujedinjenja, nije uspjela da sprovede aneksiju Kraljevine Crne Gore u korist Kraljevine Srbije odnosno Kraljevine Jugoslavije, a sve to opet u interesu francuskog imperijalizma.

Kraljevina Crna Gora je, primjera radi, učestvovala na Mirovnoj konferenciji 1919. i 1920. godine, de je zahtijevala da se donese odluka o evakuisanju savezničkih trupa sa teritorije Crne Gore, što su uostalom Velike sile i obećale i što je bio jedan od uslova de se crnogorska vojska pod komandom Njegove Ekselencije Jovana S. Plamenca demobilše i obustavi pobunu. Pored toga, crnogorska Vlada na čelu sa Njegovom Ekselencijom Jovanom S. Plamencem, zahtijevala je da Mirovna konferencija ispuni dato obećanje u vezi s teritorijalnim i nacionalnim aspiracijama u pogledu nasljeđa teritorija bivše Dvojne monarhije naseljenih srpsko-crnogorskim narodom.

Mirovna konferencija je aprila 1919. godine donijela odluku o evakuaciji savezničkih trupa s teritorije crnogorske države. One zaista napustiše teritoriju države Crne Gore, ali na njoj ostadoše srpske, odnosno jugoslovenske trupe, pod francuskom zaštitom i pod izgovorom da nijesu mogle tako brzo izvršiti spomenutu evakuaciju. I tako se to nelegalno stanje odužilo sve do nedavnog vojnog sloma Kraljevine Jugoslavije.

Za sve vrijeme savezničke okupacije, kao i nakon toga, Velike sile su zadržale u Vladi Crne Gore svoje opunomoćene ministre.

Primjera radi, u aprilu 1919. godine Njegova Ekselencija Jovan S. Plamenac zaključio je u ime crnogorske Vlade sa Vladom Kraljevine Italije jedan pisani sporazum koji se ticao regulisanja pozicije crnogorske vojske u Italiji koja je, na osnovu spomenutog sporazuma, uživala i ekstrateritorijalno pravo. 20. decembra 1920. godine, na primjer, Vlada Republike Francuske je preko svog opunomoćenika i izvanrednog poslanika pri crnogorskoj Vladi, De Laroš Vernea, upu-

tila crnogorskoj Vladi, tačnije Njegovoj Ekselenciji Jovanu S. Plamencu, kao šefu Vlade i ministru spoljnih poslova, jednu notu koja se ticala diplomatskih odnosa između Republike Francuske i Crne Gore.

Dalje, na primjer, prije nego što je tadašnja vlada Rajha potpisala odredbe Versajskog mira, Njegova Ekselencija Jovan S. Plamenac je, u ime crnogorske Vlade, jednom notom informisao njemačku Vladu o tome da Crna Gora nikada neće potpisati niti jednu versajsku odredbu koja bi bila protivna interesima Kraljevine Crne Gore, kakva god je sudbina čekala.

Pošto se provizorna prijestonica Kraljevine Crne Gore za vrijeme odstupanja vojske u toku rata oformila u Neju kod Pariza i tamo ostala i u narednom periodu, lord Kerson, tadašnji ministar spoljnih poslova Velike Britanije, jednom svojom notom obavijestio je aprila 1921. god. Njegovu Ekselenciju Jovana S. Plamenca o tome da je britanskom opunomoćeniku i izvanrednom poslaniku pri crnogorskoj Vladi siru Grahamu odredio pre-mještaj i imenovao ga za ambasadora Velike Britanije u Briselu i da će u narednom periodu tražiti od crnogorske Vlade saglasnost o imenovanju njegovog nasljednika na toj funkciji.

Primjera radi, grof Sforca, ministar spoljnih poslova Kraljevine Italije pobijen je u italijanskom Parlamentu 1921. godine po pitanju Crne Gore, a u vezi sa italijansko-jugoslovenskim Rapalskim ugovorom, iako se taj zakleti neprijatelj Crne Gore i eksponent pariške masonerije uzaludno pravda tvrdeći da Rapalskim ugovorom nije doveden u pitanje međunarodni suverenitet Kraljevine Crne Gore. Taj slučaj je poznat i Dučeu, koji je tada bio član italijanskog Parlamenta. U svakom slučaju, Senat Kraljevine Italije kao i cijeli italijanski narod pozdraviše takav stav Parlamenta po pitanju Crne Gore, budući da italijanski narod nije htio ni da čuje za bilo kakvu povredu suvereniteta Crne Gore, a još manje za njenu smrt ili za nemoralni čin kojim bi saveznici ugušili svog saveznika.

Kraljevina Crna Gora i dalje *de iure* postoji kao suverena država, kako po svom ustavnom pravu tako i u pogledu međunarodnog prava.

III.

Kralj Nikola je umro u Cap d'Antibu, u Francuskoj, dana 1. marta 1921. godine. Prema odredbama Ustava Kraljevine Crne Gore, za njegovog nasljednika proglašen je njegov unuk, princ Mihailo Petrović-Njegoš, pod imenom kralj Mihailo II. Budući da je u to doba kralj Mihailo bio maloljetan te da se Namjesništvo nije moglo uspostaviti jer se država nalazila u vanrednom stanju, u ratu i pod stranom okupacijom, Ministarski savjet sa Njegovom Ekselencijom Jovanom S. Plamencem na čelu, preuzeo je na sebe i izvršavanje regentske vlasti.

S obzirom na to da Njegovu Ekselenciju Plamenca nijedna ustavna vlast do sada nije smijenila s pozicije predsjednika Ministarskog savjeta, niti s funkcije vršenja namjesničke vlasti, prema Ustavu Kraljevine Crne Gore i zvanično, Njegova Ekselencija Jovan S. Plamenac je i dalje, *de iure*, prvi čovjek crnogorske Vlade i njenog Namjesništva.

U skladu sa do sada navedenim, sile Osovine se mole:

1) Da Kraljevina Crna Gora bude uspostavljena i *de facto* budući da već postoji *de iure*.

2) Da sile Osovine Njegovu Ekselenciju Jovana S. Plamenca priznaju *de facto* kao šefa vlade Kraljevine Crne Gore i kao izvršioca regentske vlasti u Kraljevini Crnoj Gori, s obzirom na to da mu ta prava pripadaju prema Ustavu Kraljevine Crne Gore.

3) Da sile Osovine omoguće da se teritorija Kraljevine Crne Gore graniči s Italijom, Hrvatskom, Mađarskom, Bugarskom i Albanijom. U cilju učvršćivanja međusobnog odnosa sa silama Osovine, Kraljevina Crna Gora bi sklopila neophodne sporazume političke, državnopravne i ekonomske prirode sa spomenutim silama.

Odluka sila Osovine o *de facto* utemeljenju Kraljevine Crne Gore i realizaciji njenih vjekovnih nacionalnih i teritorijalnih aspiracija bila bi pozdravljena ne samo od strane susjednih država, već i od strane čitavog civilizovanog svijeta, budući da herojski crnogorski narod nesumljivo uživa njegove simpatije.

IV.

Crnogorci su u pogledu rase najčistije srpsko-crnogorsko pleme, koje je uvijek premašivalo ostala srpsko-crnogorska plemena svojom duhvnom snagom i neukrotivim junaštvom.

Još u vrijeme kada su Srbo-Crnogorci živjeli u svojoj prapostojbini na području današnje Njemačke, to pleme je predvodilo ostala plemena. Na čelu sa crnogorskim vođama Srbo-Crnogorci napuštise svoju staru postojbinu i u VII vijeku se spuštise na Balkansko poluostrvo. Ta srpsko-crnogorska plemena zauzeše tada Bosnu, Dalmaciju, Travuniju (Hercegovinu), dio današnje Hrvatske, Sirmiju (Srem), dio Banata (južnu Panoniju), Gornju Meziju (današnju Srbiju) zapadni dio Donje Mezije, zapadnu Bugarsku, Makedoniju, dio regije današnjeg Drača, današnju ševernu Albaniju. Ta srpsko-crnogorska plemena stigoše sve do Tesalije. Srpsko-crnogorsko pleme koje se nalazilo na čelu ostalih plemena zauzelo je područje današnje Crne Gore, odnosno tadašnju provinciju Prevalis uključujući gradove: Duklju, Skadar, Risan, Kotor, Budvu, Drivast, Bar, Ulcinj, Lješ, Trebinje, Onogošt, Nar (dolina rijeke Neretve) i Lipljane (Kosovo), kao i Ras. Tokom dugih i krvavih bitaka protiv tadašnjeg Vizantijskog carstva, Crnogorci, tj. srpsko-crnogorsko pleme koje je bilo na čelu ostalih plemena, zasnova prvu srpsko-crnogorsku kraljevinu i prvo srpsko-crnogorsko carstvo u XIV vijeku.

Sve do dana današnjeg nije postojala i ne postoji u srpsko-crnogorskom narodu niti jedna dinastija, ni u Crnoj Gori, ni u Srbiji, ni u Bosni, ni u Hercegovini, ni u južnoj Panoniji, niti u bilo kojoj

drugoj oblasti srpsko-crnogorskog naroda, koja nema crnogorske korijene, to jeste koja nije potekla od onih crnogorskih vođa koji predvođiše Srbo-Crnogorce do Balkanskog poluostrva i učiniše da se oni nastane u provinciji Prevalis - u Crnoj Gori.

Ne postoji u srpsko-crnogorskom narodu niti jedan slavni voj- skovođa, niti jedan heroj, niti jedan narodni mučenik, a da nije crnogorskog porijekla. Ne postoji niti jedan veliki pjesnik niti pisac, niti jedan filosof u srpsko-crnogorskom narodu, a da nije Crnogorac. Velika nacionalna epopeja srpsko-crnogorskog nara- da, kojoj su se toliko divili najuzvišeniji svjetski umovi, nije ništa drugo do kreacija duha crnogorskog naroda.

Kada se, primjera radi, srušila Vizantija, kada jedna za drugom padoše sve balkanske države i svi balkanski narodi u vihoru azijske oluje, pod otomanskim naletima, onda kada pred udarom Osmanlija zadrhtaše i sami zidovi Beča, Crna Gora, jedina na Balkanu, zahvaljujući svom legendarnom junaštvu i tada ostade slobodna predstavljajući Ararat srpsko-crnogorskog slobodar- stva i branitelja hrišćanskog duha u ovom dijelu Evrope.

Crna Gora je vjekovima bila saveznik italijanskog naroda oliče- nog u Veneciji, saveznik njemačkog naroda oličenog u Austriji i saveznik ruskog naroda oličenog u velikom Ruskom Carstvu.

Crna Gora nikad nikog ne iznevjeri kad je trebalo sopstvenu krv proliti. Nema toga oslobodilačkog pokreta na ovom dijelu Balkana đe ne stiže crnogorska sablja, đe se prethodno na izvo- rištu ustanka ne nastaniše Crnogorci, i đe se na bojnim poljima prva ne prolomi crnogorska ratna pjesma.

Primjera radi, kada su se Crnogorci u XVIII vijeku nastanili u Beogradskom pašaluku (provincija pod Turcima) i to kao ratni saveznici pobjedničkih sila Venecije, Austrije i Rusije, uprkos tome što je taj oslobođeni pašaluk, pod pritiskom Francuske, tre- balo ponovo da potpadne pod tursku vlast, oni onđe 1804. godi- ne digoše ustanak za oslobođenje naroda i države pod vođstvom Karadžđa Petrovića, osnivača dinastije Karadžđevića. Nakon

što ta pobuna 1813. godine u Srbiji bi ugušena, jedan drugi Crnogorac, Miloš Obrenović, osnivač dinastije Obrenovića, podiže 1815. novi ustanak.

Ni sloboda drugih balkanskih naroda ne može se zamisliti bez one vječite eruptivne snage crnogorskog naroda. Crna Gora je vjekovima bila učiteljica junaštva i slobode svim potlačenim narodima.

Nije crnogorsko junaštvo bilo vidljivo samo u bitkama protiv Vizantije i Turske. Primjera radi, crnogorska vojska je pod vođstvom Petra I Petrovića-Njegoša i serdara Plamenca, 1806-1813. u predjelu južne Dalmacije, kod Herceg Novog, Cavtata, Dubrovnika, na ostrvu Korčula i drugde, u nizu bitaka porazila francusku vojsku Napoleona Velikog i pripojila te oblasti Crnoj Gori. Uprkos tome što su francuske flote predvodili iskusni i slavni vojskovođe, poput generala Loristona i maršala Marmona, Crnogorci ih poraziše i time izazvaše divljenje kod Napoleona i u cijeloj Evropi.

Poredeći crnogorsko junaštvo s junaštvom drugih djelova srpsko-crnogorskog naroda, poredeći ga s junaštvom Srbije, koju su - kao što već rekosmo - Crnogorci oslobodili, ne možemo a da ne zaključimo da je Srbija svoje herojstvo ispoljavala sve dok se njena crnogorska krv nije izmiješala s krvlju drugih rasa početkom druge polovine XIX vijeka. Drugim riječima, njeno junaštvo je trajalo samo u prvoj polovini XIX vijeka. To je bio period besmrtnog Karađorđevog duha. Nakon toga perioda Srbija se pokazala nesposobnom u političkom i vojnom smislu da vodi srpsko-crnogorski narod u oslobođenje svih njegovih djelova od stranog ropstva. Zbog toga je Crna Gora bila prinuđena da sama, tokom XIX i XX vijeka, neprestano daje inicijativu za oslobođenje cijelog srpsko-crnogorskog naroda i za ostvarenje svojih nacionalnih ideala.

Crna Gora se, primjera radi, sama, u ime srpsko-crnogorskog naroda, borila protiv moćnog Otomanskog carstva 1852-1853,

1858. i 1862. godine. Crna Gora 1875-1876. započinje rat protiv otomanske imperije, za slobodu svoje braće. Tek tada joj se pridružuju Srbija, Rusija i Rumunija. Na samom početku ovog rata, 1876. god, Srbija, nažalost, biva poražena kod Đunisa. Crna Gora i tada izlazi kao pobjednik nad Turskom na svim frontovima. Kao posljedica toga dolazi do oslobođenja Bugarske od vjekovnog turskog ropstva. Rumunija dobija nezavisnu državu, Srbija teritorijalno proširenje, puni državni suverenitet i proglašava se kraljevinom. Sve to odigralo se zahvaljujući ratnoj inicijativi Crne Gore i njenom junaštvu.

I 1912. god., primjera radi, Crna Gora je bila ta koja je započela rat u ime srpsko-crnogorskog naroda i u ime drugih balkanskih naroda, te tako Turska, poslije toliko vjekova bi konačno istisnuta iz Evrope.

Između ostalih, i princ Bilov na jednom mjestu kaže da su Velike sile uoči posljednjeg Balkanskog rata protiv Turske 1912. god., nastojale i uspjele da ubijede sve balkanske države osim Crne Gore da odustanu od rata i da prihvate obećane reforme i jemstva o sigurnosti njihovih hrišćanskih sunarodnika u Turskoj. Međutim, Crna Gora sama napade Tursku naćeravši na taj način, po riječima princa Bilova, i ostale balkanske države da, htjele ili ne htjele, uđu u rat. Sve države i svi balkanski narodi oslobodiše se tada turskog jarma, opet zahvaljujući inicijativi i samopožrtvovanju Kraljevine Crne Gore. Zbog ratnog poraza koji joj Crna Gora zadade, Turska, tada u ratu sa Italijom zbog Tripolitaniije, bi prinuđena da na brzinu zakljući mir sa Italijom jednim mirovnim ugovorom povoljnim po ovu drugu.

Ne treba zaboraviti ni to da je zahvaljujući Njegovoj Ekselenciji Jovanu S. Plamencu, Crna Gora uoći svog rata sa Turskom sklopila s tadašnjom italijanskom Vladom sporazum kojim se Italija obavezala da neće sklopiti primirje niti mir sa Turskom imperijom dok Crna Gora ne izvojuje pobjedu nad turskom vojskom. Italija je održala rijeć.

Ni u jednoj državi na svijetu nije postojala takva vjerska i nacionalna tolerancija kao što je to slučaj u Crnoj Gori. Primjera radi, kraljevska dinastija bila je pravoslavne vjere, ali je uprkos tome Crna Gora bila jedina država koja je regulisala odnose sa Svetom rimskom stolicom jednim konkordatom. U Baru se nalazi sjedište rimokatoličkog nadbiskupa koji istovremeno ima ulogu primasa za sve srpsko-crnogorske regije. Tako je još od XI vijeka, kad je prijestonica Crne Gore i svih srpsko-crnogorskih regija bila smještena u Skadru i kad su se pod crnogorskom upravom nalazile Zeta (provincija Prevalis), južna Dalmacija, cijela Bosna i cijela Hercegovina, Raška (Gornja Mezija - današnja Srbija), cijela sjeverna Albanija, kao i Srem.

Crna Gora je čak ulazila i u ratne konflikte kako bi očuvala vjekovna prava rimokatoličke crkve u Crnoj Gori, kao i prava rimokatoličkih vjernika u obližnjim oblastima pod turskom dominacijom. Kad su, primjera radi, u XVIII vijeku Turci pokušavali da pravoslavna i rimokatolička plemena iz pograničnih crnogorskih teritorija silom naćeraju da odbace hrišćanstvo i prigrlje islam, crnogorski vladika Rufim Plamenac, predak Njegove Ekselencije Jovana S. Plamena, odlučno se posvetio odbrani i zaštiti pravoslavnog i katoličkog življa od tih varvarskih težnji. Kao posljedica toga, Crna Gora je morala da stupi u rat sa Turskom. Međutim, kako bi spriječila dalje krvoproliće, Porta je naredila obustavu spomenutih vjerskih represalija, te se tako od obaveze da prime islam spasiše ova plemena: pravoslavni Kući, rimokatolički Klimenti, rimokatolički Hoti, Grudi, Kastrati, Miriditi i još po koja rimokatolička oaza u Albaniji.

Nije li, dalje, Crna Gora i 1910-1911. ponudila punu zaštitu od turskih progona i svojoj rimokatoličkoj braći u Albaniji? Nije li možda upravo to jedan od razloga zbog kojih je Crna Gora na čelu s kraljem Nikolom i Njegovom Ekselencijom Jovanom S. Plamencem i njegovim drugovima iz Vlade, ušla u rat protiv Turskog carstva za slobodu svoje braće pravoslavne i rimokato-

ličke vjeroispovijesti? Zar se i ti rimokatolički Turci i njihovi sveštenici nijesu borili pod herojskom crnogorskom zastavom za zajedničku slobodu?

I Sveta Stolica je isto tako uvijek štitila interese crnogorske države. Spomenuti primas i pravoslavni crnogorski mitropolit i crnogorski muftija bili su istovremeno i uvaženi članovi crnogorskog Parlamenta. Oni su posvuda uživali kako slobodu u izvršavanju svoje neograničene vjerske vlasti, tako i puna politička prava, pa su mogli čak uticati i na sudbinu Crne Gore. Njegova Ekselencija Jovan S. Plamenac je 1909. donio jedan zakon na osnovu kojega su svi pravoslavni, rimokatolički i muhamedanski sveštenici dobili pravo na redovnu mjesečnu platu s odgovarajućim periodičnim povišicama iz fonda budžeta crnogorske države. Bješe to prvi slučaj te vrste na svijetu da predstavnici različitih religija uživaju takva materijalna prava u svojoj državi.

Nacionalne i teritorijalne aspiracije Kraljevine Crne Gore konstantno je podržavao rimokatolički kler kako u Crnoj Gori tako i na cijelom Balkanu. A kad 1918. god. Kraljevina Crna Gora bi razapeta na krstu zahvaljujući francuskom i engleskom imperijalizmu, Sveta Stolica je i diplomatskim putem i materijalno štitila i pomagala Crnu Goru. Crnogorski rimokatolici su u borbi za slavu i veličinu Crne Gore uvijek i na svim bojnim poljima pokazivali veliko junaštvo.

S druge strane, sami turski sultani su često izjavljivali da muhamedanci ni u jednom dijelu svijeta, čak ni u samoj Turskoj, ne uživaju takva prava kao u Crnoj Gori, iako su se Crnogorci vjekovima borili protiv Turskog carstva za slobodu svih Srbo-Crnogoraca.

Ni u jednoj državi nije postojala takva lična i imovinska sloboda kao što je to slučaj u Crnoj Gori tokom cijelog njenog postojanja kao države.

Crnogorci su viteški narod, narod rođenih plemića. Ono što su samuraji za Japance, to su Crnogorci za sve Srbo-Crnogorce,

kao i za sve balkanske narode. Onaj ko se, primjera radi, ne pokaže herojem na bojnopolju, ko se samo jednom napije, pa i slučajno, zauvijek gubi svoje mjesto među poštenim ljudima. Ko počini krađu ne može se oženiti niti može udati svoju sestru ili kćerku. To su vjekovni nepisani moralni zakoni Crne Gore i njenog herojskog naroda.

Civilni zakonik Crne Gore, primjera radi, citira se na svim svjetskim univerzitetima kao jedan od najboljih koje je proizvela moderna pravna nauka.

Poetsko-filozofsko remek-djelo *Gorski vijenac* crnogorskog vladike Petra II Petrovića-Njegoša (1830-1851), koje je prevedeno na 16 stranih jezika, oličava istovremeno Danteov i Geteov duh. Taj pjesnik i filosof ovjenčao je slavom borbu italijanskog i njemačkog naroda za slobodu njihovih država i ujedinjenje njihovih naroda u XIX vijeku.

Crnogorci, taj rijedak narod, svojim kvalitetom zavređuju sopstvenu slobodu i veličanstvenost jedne države.

Crna Gora je, ispunjavajući svoju savezničku dužnost prema Kraljevini Srbiji, pritrčala ovoj u pomoć u ratu 1914. godine. Crna Gora je tada mogla, pošto je već dva puta ratovala i to jednom sa Turskom, drugi put sa Bugarskom, da iznađe neki izgovor da ne bi ušla u rat zajedno sa Srbijom. Međutim, u pitanju je bila čast Crne Gore i zadata riječ. Zbog tih moralnih obaveza Crna Gora tada uđe u rat. Još na samom početku rata, 1914. god., Kraljevinu Srbiju bi potukla Austrougarska Monarhija da ne bješe junačke crnogorske vojske. Dvije trećine crnogorske vojske borilo se bez prestanka, tokom cijelog svjetskog rata, daleko od Crne Gore, na strani srpske vojske.

Pred kraj 1915. godine, kad zajedno sa austrougarskom vojskom stupiše u napad i njemačke i bugarske trupe, crnogorska vojska oformi lučni odbrambeni zid iza kojega su se povlačili ostaci poražene srpske vojske, Vlada Srbije i njena Vrhovna komanda na čelu s Kraljem Petrom I. Da tada ne bješe veličan-

stvene crnogorske vojske, sve ono što je pripadalo Srbiji i što joj je bilo sveto bilo bi uništeno i palo bi u sužanjstvo.

Crnogorska vojska umjesto da se na vrijeme povuče duž albanske obale, ostade na ševernom frontu. Na taj način bi opkoljena dijelom austrougarske vojske s juga, u pozadini fronta, u strateškom pravcu Boka Kotorska – Bar – Skadar. Iz službene ali i tajne korespondencije između vrhovne austrougarske i njemačke komande jasno se vidi da je Vrhovna njemačka komanda gajila izvjesne simpatije prema Crnoj Gori, cijeneći njenu herojsku prošlost. Stoga je načelnik Generalštaba austrougarske vojske Konrad von Hecendorf ovom prilikom stalno ponavljao da je Crna Gora sa svojim vjekovnim borbama bila uzrok pada moćne Turske imperije te da bi, ako bi se i dalje održala u životu, mogla predstavljati opasnost i po Austrougarsku monarhiju «utoliko prije», kako je govorio Hecendorf, «što je Crna Gora intimno vezana i za Kraljevinu Italiju, suparnicu Dvojne monarhije na Jadranu, a onaj ko», nastavljao je Konrad von Hecendorf, «ne pošедуje Crnu Goru kao stratešku poziciju prvorazrednog značaja kako u odnosu na Jadran tako i u odnosu na Balkan, ne može biti siguran u vođenju sopstvene politike». Iz tog razloga je Konrad von Hecendorf zahtijevao da Crna Gora bude po svaku cijenu poražena. Takvo viđenje von Hecendorfa bilo je, međutim potpuno pogrešno, budući da Crna Gora u svojoj istorijskoj prošlosti nikad nije željela da ostvari hegemoniju u odnosu ni na koga, niti je ikada vodila ratove s imperijalističkim, već s čisto nacionalnim ciljevima, težeći da ujedini sve srpsko-crnogorske regije pod skiptrom svoje države. I zaista, dogodilo se tada, po prvi put u istoriji Crne Gore i njenog naroda, da njenu teritoriju osvoje i okupiraju Centralne sile.

Nakon toga, kad je trebalo da se formira jedinica crnogorske vojske na Solunskom frontu, Vlada Srbije je vršila negativan uticaj na francusku Vladu da iznađe načina da onemogući formiranje crnogorske vojske na Solunskom frontu. I zaista, fran-

cuska Vlada je s tim ciljem uputila tajne instrukcije generalu Saraju, koji je tada komandovao istočnom vojskom. Taj generalisimus je tada saopštio crnogorskoj vojsci da ne poseduje dovoljno ratnog materijala koji bi mogao dati na raspolaganje crnogorskim trupama. S tim namjerama, neprijateljskim prema Crnoj Gori, djelovao je i tadašnji italijanski opunomoćenik u srpskoj Vladi, grof Sforca, i to na zahtjev francuske i srpske Vlade koje su se plašile da će Italija snabdjeti crnogorsku vojsku potrebnim oružjem. Grof Sforca je, nažalost, uspio u svojim namjerama, te tako italijanska Vlada nije pomogla Crnoj Gori.

Izjava generalisimusa Saraja da nije imao oružja za crnogorsku vojsku, dok je za druge imao dovoljno, bila je obična maska iza koje se krio jedan đavolski plan zavjere, koji su već onda, 1915 - 1916. god. sklopile Kraljevina Srbija i Republika Francuska kako bi uništile svog sabrata i saveznika koji se tako velikodušno i bez oklijevanja žrtvovao za svoje saveznike. Plan se sastojao u sljedećem:

Kada Centralne sile izgube rat, ako ostatak crnogorske vojske ne dobije naoružanje, Crna Gora neće posedovati sopstvenu vojsku, te će je, nakon pada Centralnih sila, okupirati francusko-srpske vojne snage, a nakon toga, vojnom okupacijom, nasiljem i korupcijom moći će se krivotvoriti politička volja crnogorskog naroda, sa ciljem da Kraljevina Srbija izvrši aneksiju nad Kraljevinom Crnom Gorom pod formom ujedinjenja.

I stvarno, trupe Antante izvršiše 1918. godine okupaciju teritorije Kraljevine Crne Gore. Preko nekih svojih agenata, podanika Kraljevine Srbije, okupacione vlasti sazvaše u novembru 1918. godine jednu skupštinu u gradu Podgorici, u Crnoj Gori. Tu skupštinu Srbija proglasi Velikom narodnom skupštinom. Na njoj bješe donesena odluka o prisajedinjenju Crne Gore Srbiji, odnosno Kraljevini Srba Hrvata i Slovenaca, i iznesoše se optužbe upućene Crnoj Gori da se nije lojalno borila protiv Centralnih sila i da je zastupala italijansku politiku na Balkanu. Ali na

taj čin međunarodnog savezničkog nasilja, na taj zločin, odgovo-ri Njegova Ekselencija Jovan S. Plamenac, kao što već reko-smo, organizovanjem cjelokupnog naroda januara 1919. godine na oružanu pobunu u čijem je proglasu iznesena činjenica da Centralne sile ni na koji način, za sve vrijeme njihove pobjedni-čke vojne okupacije, nijesu pokušale da izvrše bilo kakve poli-tičke uticaje na okupirani narod, a još manje da silom i korupci-jom krivotvore političku volju okupiranog naroda u svoju korist, kao što su to pokušale u Crnoj Gori da urade trupe Antante, tj. srpsko-francuske trupe i to na štetu svog ratnog saveznika.

Taj oružani otpor crnogorskog naroda pod vođstvom Njegove Ekselencije Jovana S. Plamenca, kao i borba koja mu je uslijedila, naćerao je Velike sile Antante i Mirovnu konferenciju u Parizu da ponište sve ono što su uradile protiv Crne Gore tokom vojne okupacije Crne Gore od strane Antante.

Njegova Ekselencija Jovan S. Plamenac se nada, kao i cijeli srpsko-crnogorski narod, da će prosvijetljene sile Osovine po-štovati neprikosnovena prava Crne Gore, budući da su ta ista prava ispoštovali i neprijatelji Crne Gore koji su istovremeno bili i neprijatelji Italije i njemaćkog Rajha.

Sa nacionalnog stanovišta, Crna Gora polaže pravo na terito-rijalna proširenja koja je trebalo da dobije još u prethodnom istorijskom periodu kao i prilikom pada Austrougarske mona-rhije, da je u tome nije sprijećio imperijalizam Republike Fran-cuske. Danas bi Kraljevini Crnoj Gori trebalo da pripadnu, upra-vo na osnovu nacionalnog principa i na osnovu životnog prostora koji zauzima srpsko-crnogorski narod, sljedeće teritorije:

1) Cijela Bosna i Hercegovina, budući da je Kraljevina Crna Gora, na osnovu navedenog principa, u istoriji vodila čak 14 ratova za oslobođenje svoje potlačene braće u tim regijama. Osim toga, te su srpsko-crnogorske teritorije u XI vijeku pripa-dale Crnoj Gori. Nakon oslobodilaćkog rata, koji je povela Crna Gora protiv Vizantije, za vrijeme kralja Vojislava Vojislavljevića,

te regije su Crnoj Gori pripadale i za vrijeme vladavine kralja Mihaila Vojislavljevića kojega je 1077. godine u Skadru, tadašnjoj prijestonici krunisao papa. Bosna i Hercegovina su pripadale Kraljevini Crnoj Gori i za vrijeme veličanstvene vladavine crnogorskog kralja Bodina (1071-1101) koji prvenstveno bješe proglašen kraljem Bugara i Srba. Jedino su se pod vođstvom Crne Gore Srbo-Crnogorci borili protiv Turske imperije i protiv svih ostalih za oslobođenje i prisajedinjenje tih oblasti matičnoj zemlji, Crnoj Gori.

I u XIX vijeku, tačnije 1861. godine, Crna Gora je podigla ustanak u Bosni i Hercegovini, a godinu dana kasnije, 1862, sama stupila u rat protiv moćne Turske imperije za oslobođenje Bosne i Hercegovine. Nije li Crna Gora i 1875. godine podigla ustanak u tim regijama? Nije li Crna Gora godinu dana kasnije objavila rat Turskoj zbog Bosne i Hercegovine? Nije li iste te godine Crna Gora nagovorila i Knjaževinu Srbiju da uđe u rat protiv Turske? Ne udoše li 1877. godine iz tog razloga u rat protiv Turske i Rumunija i Rusija? Turska bješe poražena. Te teritorije su još tada morale pripasti Kraljevini Crnoj Gori. Ali ih je Berlinski kongres, ne poštujući prava Crne Gore i njene svete krvi vjekovima prolivane za slobodu tih krajeva, dodijelio Austrougarskoj monarhiji čime je posijao seme nesreće kako po Crnoj Gori i cijelom srpsko-crnogorskom narodu, tako i po čitavoj Evropi. Sarajevski atentat 1914. godine, kao i svjetski rat koji se ubrzo potom razbuktao bio je posljedica te nepravde počinjene prema Crnoj Gori. Ne samo da na teritoriji Bosne i Hercegovine ne postoji niti jedno bojno polje đe Crnogorci nje su prolili svoju krv za tu svoju braću, već ne postoji niti jedno bojno polje na kome se odlučivala sudbina Bosne i Hercegovine na kome srpsko-crnogorske trupe u borbi ne izginuše i na kome ih preci Njegove Ekselencije Jovana S. Plamenca ne predvođiše.

Primjera radi, nije li se 1471. i 1472. kao i 1482. godine predak Njegove Ekselencije Jovana Plamenca, vojvoda Ivan Plamenac

Bogustinović, borio zajedno sa ugarskim kraljem Matijom Korvinom i zajedno sa Venecijom, za oslobođenje Bosne i Hercegovine od Turaka? Ne pripadahu li cijela Bosna i istočna Hercegovina feudu, precima i potomcima spomenutog vojvode Ivana Plamenca, prije nego što Bosna i Hercegovina ne potpadoše pod tursku okupaciju? Sveta i nedodirljiva jesu prava koja cijeli srpsko-crnogorski narod polaže na Bosnu i na Hercegovinu.

Kraljevina Crna Gora, na primjer, nikad nije priznala aneksiju Bosne i Hercegovine, koju je 1908. god. izvršila Austrougarska monarhija, iako ju je Srbija priznala i uprkos tome što je objema državama bio postavljen isti ultimatum od strane Habzburške monarhije. Nikada u istoriji Hrvati nijesu gospodarili Bosnom i Hercegovinom. U pogledu vjerskog izjašnjavanja u Bosni i u Hercegovini postoji oko 400.000 rimokatolika, oko 850.000 muhamedanaca i otprilike milion i sto hiljada pravoslavaca.

Njegova Ekselencija Jovan S. Plamenac moli prosvijetljene sile Osovine da ne počine nepravdu i istorijsku grešku po pitanju Bosne i Hercegovine, na štetu prava Kraljevine Crne Gore.

2) Cijela južna Dalmacija sa Makarskom i sa poluostrvom Pelješac, sa ostrvima Korčulom i Mljetom, uključujući Boku Kotorsku, budući da su navedene oblasti, u nacionalnom i političkom pogledu činile sastavni dio Crne Gore, izuzev u onom periodu kad su bile pod dominacijom Mletačke Republike, zahvaljujući drevnom savezništvu i prijateljstvu koje je postojalo između Crne Gore i njenog naroda s jedne i Venecije sa druge strane. Nije li crnogorska vojska u nizu bitaka 1806-1813. god. porazila francusku flotu sa generalom Loristonom i maršalom Marmonom na čelu i pripojila te teritorije Crnoj Gori i to ne samo uz punu podršku i pristanak cjelokupnog stanovništva, već i uz oduševljeno odobravanje mletačkih patriota? Nažalost, Crna Gora ponovo ostade bez tih oblasti 1814. god. na Bečkom kongresu koji ih dodijeli Austro-Ugarskoj, naravno uz negodovanje Crne Gore i sveg stanovništva ovih regija.

3) Cijela antička oblast Crne Gore, koja je pripadala Kraljevini sve do uoči svjetskog rata 1914. godine, treba da bude vraćena u teritorijalnom i nacionalnom pogledu uvećanoj Crnoj Gori.

4) Kraljevini Crnoj Gori treba da pripadne i cijela srpsko-crnogorska teritorija koja je pripadala Kraljevini Srbiji sve do uoči svjetskog rata 1914. god. Ta aneksija treba da bude izvršena na principu nacionalnog ujedinjenja svih Srbo-Crnogoraca, kao i na osnovu istorijskog prava, budući da je Gornja Mezija (Raška) sa ševernom Makedonijom vjekovima pripadala Crnoj Gori dok su se na tronu srpsko-crnogorske države nalazile crnogorske dinastije Višeslavljevića, Vojisavljevića, Nemanjića i Grbljanovića. Srpsko-crnogorski narod zahtijeva da te regije budu dodeljene Kraljevini Crnoj Gori zato što su upravo Crnogorci zasnovali i ostvarili srpsku državu u XIX vijeku. Kada je Crna Gora na strani Venecije, Austrije i Rusije u XVIII vijeku stupila u rat protiv Turske i kada su Turci išćerani iz Beogradskog pašaluka, Crnogorci, kao što ranije napomenusmo, naseliše današnju Srbiju, a kad su Turci od saveznika povratili spomenuti pašaluk (provinciju), Crnogorci pod vođstvom Crnogoraca, Karađorđa Petrovića i Miloša Obrenovića, 1804-1815. podigoše ustanak i stvorili srpsku državu.

Isto tako Crna Gora, iz istih istorijsko-nacionalnih razloga, zahtijeva da joj pripadne ševerna Makedonija na čelu sa Skopljem. Te su regije još u XI vijeku od vizantijskog jarma oslobodili crnogorski knez Vojislav i kralj Mihailo I. 1346. godine srpsko-crnogorski car Dušan bješe proglašen za cara svih Srbo-Crnogoraca, u periodu u kome je Balkan bio pod dominacijom srpsko-crnogorske države. U tim oblastima se nalaze svi naši veličanstveni srednjovjekovni spomenici. Tu su naši manastiri, naše srednjovjekovne crkve, među kojima Sveti Dečani i Gračanica čijoj se arhitekturi divi cijeli svijet. Tu je i Peć sa srednjovjekovnom srpskom patrijaršijom, tu je i sveto Kosovo, đe u bici 1389. godine, pogiboše srpsko-crnogorski car Lazar i turski sultan Murat. U suštini, nijedan se balkanski narod osim srpsko-

crnogorskog na čelu sa dinastijama crnogorske krvi nije borio protiv turske invazije. U tim oblastima nalaze se naša najveća bojna poprišta na kojima se proliše rijeke srpsko-crnogorske krvi. Te regije ne mogu pripasti nikom drugom do Kraljevini Crnoj Gori iz spomenutih istorijskih i nacionalnih razloga i zato što je spomenute oblasti, nakon što ih je u svojim borbama protiv Turske izgubila, Crna Gora sabljom opet povratila i jedan isti narod ujedinila. Niko danas nema pravo da traži te regije zato što Crna Gora nije ostala bez njih svojevrijem niti ih je u ratu izgubila. Kraljevina Crna Gora polaže puno pravo i na Skadar i na sve ševerne oblasti današnje Albanije, s obzirom na to da je tu bio centar srednjovjekovne crnogorske kraljevine. Cijela ševerna i centralna Albanija pripadala je spomenutoj crnogorskoj državi onda kada je zapadni Balkan od Valone, ševerne Makedonije i rijeke Timoka, pripadao srpsko-crnogorskoj kraljevini. Prijestonica te države bio je Skadar. U bici kod Musakije nadomak Valone, 1395. godine, pao je boreći se crnogorski knez Balša II. Upravnik, tj. namjesnik centralne Albanije u to doba bio je vojvoda Mrkoje Žarković. Te teritorije današnje Albanije pripadale su hrišćanskome svijetu sve dok ih Crnogorci svojom krvlju braniše. Cijela današnja ševerna Albanija, od izvorišta rijeke Drima na zapadu, duž njenog toka sve do stare Srbije pripadala je, u vjerskom pogledu, hrišćanstvu, a u nacionalnom srpsko-crnogorskom narodu. Međutim, Turci su je silom preobratili u islam nakon što je zbog njene odbrane Crna Gora ušla u rat protiv Turske. U XIV vijeku crnogorski knez Balša III privremeno je, uz određenu nadoknadu, prepuštio Skadar Veneciji koja je bila njegova saveznica. Turci su osvojili taj grad 1482. god. žestoko se boreći protiv Crnogoraca i Venecijanaca. Međutim, 28. marta 1913. godine Crnogorci povratili su svoju staru prijestonicu, zarobivši tom prilikom 26.000 turskih vojnika. Tada je državom Crnom Gorom upravljao Nj. E. Jovan S. Plamenac. Evropa je, pod pritiskom Austrije, oduzela Skadar i sve ove oblasti Crnoj Gori. 1918. godine Velike sile i Mirovna konferen-

cija u Parizu opet su vratile Skadar i spomenute oblasti Crnoj Gori. Kraljevina Crna Gora polaže nepovredivo pravo na te oblasti sve do Drima. Crnogorski narod nikada neće odustati od njih i svaka drugačija odluka predstavljala bi apsolutnu nepravdu.

5) Kraljevina Crna Gora zahtijeva takođe teritoriju bivše srpske Vojvodine, na čelu sa Sremom, iz istih, nacionalnih, razloga. Te su oblasti još u srednjem vijeku pripadale srpsko-crnogorskoj državi iz vremena kralja Dragutina i kralja Milutina. I sama Habsburška Monarhija 1848. godine obrazovala je od tih oblasti srpsku Vojvodinu. Ovđe se nalazi Novi Sad, kulturni centar srpsko-crnogorskog naroda. Ovđe je Fruška Gora, na kojoj se nalaze brojni srpsko-crnogorski manastiri sa grobnicama srpsko-crnogorskih vladara.

Crna Gora traži povrćaj svih pet spomenutih regija ne samo iz nacionalnih i istorijskih razloga, već i iz ekonomskih, budući da spomenute regije sačinjavaju jednu geopolitičku i ekonomsku cjelinu.

Stoga, Njegova Ekselencija Jovan S. Plamenac apeluje na prosvijetljenje sile Osovine, da priznaju pravo Kraljevine Crne Gore i da ne razapinju na krst srpsko-crnogorski narod zbog imperijalističkih ciljeva sušednih država čiji narodi u Evropi predstavljaju nacionalne manjine u odnosu na srpsko-crnogorski narod.

Prosvijetljene sile Osovine, osim toga, vrlo dobro znaju da u narodnoj istoriji ništa nije vječno osim vitalne snage svakog pojedinačnog naroda, a srpsko-crnogorski narod je pružao dokaz njenog postojanja tokom cjelokupne istorije evropskih naroda. Njegova Ekselencija Jovan S. Plamenac je ubijeđen da Turska imperija i Austrougarska monarhija ne bi tako tragično svršile da su na vrhuncu svoje moći uzele u obzir tu apsolutnu istinu po pitanju srpsko-crnogorskog naroda. Isto tako, Njegova Ekselencija Jovan S. Plamenac ubijeđen je da u tom dijelu Evrope nikada neće zavladati trajni mir ukoliko se ne bude poštovala državna i nacionalna esencija srpsko-crnogorskog naroda.

Srbo-Crnogorci ujedinjeni pod Kraljevinom Crnom Gorom bili bi spremni da zaključe jedan stvarni državni savez sa silama

Osovine u cilju održanja trajnog mira i ostvarenja jednog višeg nivoa kulturnog napretka i materijalnog blagostanja.

V.

Njegova Ekselencija Jovan S. Plamenac smatra da je borba koju danas vode sile Osovine borba za dobrobit i bolju budućnost ne samo njihovih civilizovanih, plemenitih i herojskih naroda, već i svih evropskih naroda kao cjeline, borba s ciljem da Evropa postane jedan stvarni savez država, u kome bi se poštovao princip nacionalne individualnosti svakog pojedinačnog naroda te da, stoga, sile Osovine nemaju namjeru da razučuju Evropu u pogledu državnog prava, u ekonomskom i političkom pogledu, već da formiraju velike zajednice. Iz tog razloga Njegova Ekselencija Jovan S. Plamenac ima čast da predloži silama Osovine kreiranje jedne federativne države koju bi činili svi Južni Sloveni, čiji bi sastavni dio činila i Kraljevina Bugarska, i koja bi kao takva ušla u sastav Saveza evropskih država.

VI.

Njegova Ekselencija Jovan S. Plamenac mora ovom prilikom da konstatuje jednu nepobitnu činjenicu, a to je da su oficiri i vojnici italijanske i njemačke vojske, od prvog dana vojne okupacije pokazali ogromnu velikodušnost prema Crnogorcima i uopšte prema srpsko-crnogorskom narodu. Takvo mišljenje dijeli cijeli narod.

Međutim, Njegova Ekselencija Jovan S. Plamenac ne može a da sa žaljenjem ne protestuje u ime ljudskog roda i u ime Kraljevine Crne Gore i cijelog srpsko-crnogorskog naroda zato što italijansko-njemačke okupacione vojne sile nijesu na vrijeme intervenisale i spriječile da crnogorske familije i, uopšte, goloruki srpsko-crnogorski narod bude strahovito desetkovan i terorisan, pljačkan, da njegove kuće budu spaljivane, a ljudi

pojedinačno i masovno masakrirani kako od strane naoružanih i divljih islamiziranih Albanaca na teritoriji stare Srbije, od strane naše zle braće Hrvata na teritoriji Hrvatske i u Bosni i Hercegovini, tako i u regijama okupiranim mađarskim trupama. Ta zvjerstva počinjena nad golorukim srpsko-crnogorskim narodom rasplakala su i sama nebesa. U Hrvatskoj, u Bosni i u Hercegovini se, nažalost, i univerzalna rimokatolička crkva stavila u službu hrvatskog nacionalnog terorizma, progoneći i masakrirajući zajedno sa muhamedanskim klerom, sve ono što je sveto svakom božjem stvoru, sve ono što je i najmanjim dijelom pripadalo srpsko-crnogorskom narodu. Njegova Ekselencija Jovan S. Plamenac je ubijeđen da rimokatolički kler sve to čini bez znanja i bez odobrenja Svete Stolice. Isto tako je ubijeđen da Sveta Stolica ni u kom slučaju neće ostati ravnodušna po tom pitanju, posebno iz razloga što veliki dio Srbo-Crnogoraca ispovijeda rimokatoličku vjeru.

I zaista, goloruki i bespomoćni Srbo-Crnogorci danas, posvuda u okupiranim regijama, u stvari poput zvijeri bivaju progonjeni i ubijani od strane raznih naoružanih etničkih i nacionalnih manjina, ako se uzme u obzir da u Evropi, kao što smo već ranije vidjeli, islamizirani Albanci, Hrvati, Mađari, Bugari i Grci predstavljaju manjine u odnosu na brojnost Srbo-Crnogoraca.

Njegova Ekselencija Jovan S. Plamenac drži da ti progoni srpsko-crnogorskog naroda nijesu ni u interesu sila Osovine. Primjera radi, nezamislivo je za Kraljevinu Italiju da na istočnoj obali Jadranskog mora zauvijek ostane bez prijateljske naklonosti srpsko-crnogorskog naroda. Tu činjenicu je potvrdila i istorija Venecije. Ona je mogla gospodariti istočnom obalom Jadrana zato što je uvijek bila ratna saveznica Crne Gore i srpsko-crnogorskog naroda. Isto tako centralna Evropa sa Bečom i njemačkim narodom nikad se ne bi mogla spasiti od opasnosti muhamedanske invazije iz pravca Azije da Srbo-Crnogorci nijesu u prvim redovima učestvovali u vjekovnim borbama za odbranu evropske civilizacije.

Srbo-Crnogorci, na čelu sa Crnom Gorom, uvijek su uživali u državnoj slobodi, što nije slučaj sa susjednim državama i narodima. Mađari su se recimo oslobodili od Turaka 1683. godine zahvaljujući Austriji i Poljskoj, ali i Crnoj Gori, koja se i tada, u ime Srbo-Crnogoraca borila za slobodu i koja je ovom prilikom prešekla arterije Turskoj imperiji. Rumune i Bugare je oslobodila carska Rusija sa Crnom Gorom i ostatkom Evrope. Albance je oslobodila Crna Gora svojim pobjedama u borbama protiv Turaka 1912. godine.

Islamizirani Albanci muhamedanci su uljezi u staroj Srbiji i Metohiji. Oni su pridošlice. Ne predstavljaju starošedioce tih oblasti. Pravi, najdrevniji stanovnici su jedino Srbo-Crnogorci pravoslavne vjeroispovijesti i niko drugi. Ti Albanci koji su se odrekli hrišćanstva – pravoslavne, odnosno rimokatoličke religije – i koji su sa prvim naletom Turaka prigrlili islam, i prozvali se Turcima, bili su silom od strane Turaka preseljeni iz Albanije u druge regije Turske imperije, u staru Srbiju i u Metohiju, uz istovremeno zatiranje rimokatoličke i pravoslavne komponente.

S padom tuskog vandalizma u Evropi, zahvaljujući srpsko-crnogorskoj sablji, taj proces satiranja hrišćanske komponente u staroj Srbiji i Metohiji bijaše zaustavljen.

Nema te bitke koju je Crna Gora povela protiv Turske imperije u kojoj nijesu učestvovali i islamizirani, poturčeni Albanci na strani protiv Crne Gore, a u kojoj zajedno sa tursko-osmanlijском vojskom nijesu bili potučeni.

Uzmimo za primjer nešto što se odigralo ranije, recimo u krvavoj bici na Krusima 1797. god. kad se crnogorska vojska na čelu sa vladikom Petrom I Petrovićem- Njegošem i vojvodom Plamencem borila protiv skadarskog vezira Mahmut-paše Bušatlije, turskog vojskovođe čiju su vojsku većinom činili poturčeni Albanci. U toj bici poginuo je i sami vezir. Čak su i ruski i austrijski car sa ogromnim oduševljenjem čestitali Crnoj Gori na toj veličanstvenoj pobjedi. Isti taj paša, godinu dana ranije, primio je austrijsku vojnu delegaciju, pa pošto ju je ugostio u

Skadru, naredio je pogubljenje svih članova delegacije, a njihove glave poslao sultanu u Konstantinopolj.

U bici na Fundini, 1876. godine i u bici na Bijeloj Gori 1877. god. vojvoda Ilija Plamenac, jedan od predaka Njegove Ekselencije Jovana S. Plamenca, tadašnji crnogorski ministar, porazio je tursku vojsku koju su gotovo u potpunosti činili poturčeni Albanci. To je bio vojvoda Ilija Plamenac kojega je u Berlinu odlikovao car Vilijam Veliki u prisustvu prijestolonasljednika Fridriha i princa Bizmarka, nazvavši ga tom prilikom „crnogorskim Moltkeom“. Će god bi se ovi islamizirani, poturčeni Albanci našli licem u lice sa Crnogorcima, bivali su poraženi. Ti isti poturčeni Albanci pokazao se izuzetno nezahvalnim u odnosu na njihove dobročinitelje, tj. u odnosu na Italiju 1919. godine. Neprijatelji Italije tada ih naoružao, te oni slijedeći instrukcije neprijatelja Italije iznenada nasrnuše na italijanske trupe koje su se nalazile u Valoni i njenoj okolini i tu počinio pokolj. Oni su istovremeno pokušali da učine istu stvar sa italijanskim garnizonom u Medovi i Lješju. Istog trena Nj. E. Jovan S. Plamenac naredio je da se jedan dio crnogorske vojske stavi na raspolaganje italijanskoj komandi. Ali čim su Albanci poturčenjaci saznali da se pod italijanskom komandom nalaze i kontingenti crnogorskih trupa, odmah se povukoše.

Sada su, međutim, islamizirani Albanci iskoristili trenutak kad su Crnogorci, pravoslavci i rimokatolici, mobilisani i poslani daleko od svoje zemlje, na razne jugoslovenske frontove te su u njihovim domovima ostali jedino stari, đeca i njihove majke, pa su ti poturčeni Albanci iskoristili priliku da pokolju ovaj goloruki, bespomoćni narod u staroj Srbiji i Metohiji, da popljačkaju i popale njihove kuće, i da iz stare Srbije i Metohije očeraju preostalo stanovništvo, golo i boso, pred nosom trupa sila Osovine.

Ne namjeravaju valjda prosvijetljene sile Osovine da u XX vijeku štite poturčene Albance koji nikada nijesu imali niti svoga pisma, niti svoje političke i nacionalne istorije, niti sopstvene države, i to na štetu jednog civilizovanog herojskog naro-

da kakvi su ostali Srbo-Crnogorci od trenutka kad se prvi put naseliše u ovom dijelu Evrope.

Opšta pravda nalaže, kao što to čini i jedna dalekovida politika, politika sila Osovine, da se stane na kraj tome nasilju kakvo se rije-tko u historiji čovječanstva moglo sresti, i to tako što će vlade sila Osovine preduzeti hitne i odlučne korake kako kod Vlade u Zagrebu, tako i kod Vlade u Budimpešti, i sprovesti hitne mjere na licu mjesta (u staroj Srbiji i Metohiji) posredstvom svojih vojnih komandi, i to ne jedino sa ciljem da se stanu na kraj ovom neču-venom teroru nad Srbo-Crnogorcima, već i da omoguće da se sve izbjeglice koje su ostale u životu vrate svojim spaljenim domovi-ma, da budu u potpunosti materijalno obeštećene i da se svi krivci koji su učestvovali u pokolju i vandalizmu predaju vojnim sudovi-ma i budu, prema odredbama vojnog krivičnog zakona, na licu mjesta kažnjeni kao primjer drugima, jer se jedino u pravdi održa-vaju i opstaju zemlje i gradovi. Rimsko carstvo je, primjera radi, živjelo vjekovima i postalo izvor civilizacije i kulture čovječan-stva, jedino zato što je svijest o pravdi u Rimu bila razvijena do najvećeg stepena i zato što je Rim cijenio kod svakog naroda nje-govo nacionalno biće. Atila se, s druge strane, koristio jedino sab-ljom i uništavao je sve pred sobom ne štedeći ni život pojedinca ni život naroda. Zato je njegovo carstvo nestalo brzinom meteora. Napoleon Veliki se održavao na vlasti sve dok se borio protiv nasi-lja u Evropi, sve dok je iz temelja rušio tiraniju. Ali, čim je počeo da se bori protiv narodâ, njegovo kraljevstvo se razbilo na koma-de uprkos njegovom prosvijetljenom geniju, zato što narodi pred-stavljaju izraz jedne apsolutne ideje, žive i vječne. Duh postepeno raspršuje i razlaže svaku materijalnu silu.

Na osnovu svega izloženog u ovom memorandumu, jasno je da pravda zahtijeva da se i Kraljevini Crnoj Gori omogući da ujedini cjelokupni srpsko-crnogorski narod u jednu državu, a to je ono u čemu je bila spriječena 1918. godine.

S italijanskog jezika prevela: **Deja Piletić**